SPRAVODAJCA OBCE
LIPTOVSKÝ PETER
ROČNÍK VIII. JÚL 2013 č. 1

Martin Martinček v L. Petre dostane sochu, v L. Tepličke čestné občianstvo

Viac ako stovka hostí sa zúčastnila spomienkového stretnutia pri príležitosti stého výročia narodenia liptovského fotografa Martina Martinčeka v sobotu 18. mája v Liptovskom Petre.

Ako nám povedala starostka Anna Papajová, hoci sa rodina Martinčekovcov tesne po jeho narodení presťahovala na Spiš a so svojim rodiskom udržiavali iba sporadické kontakty, ako k rodákovi sa k nemu prihlásili už pred časom, inštaláciou pamätnej tabule na jeho rodnom dome. Práve toto stretnutie malo Martina Martinčeka ešte viac zakotviť do povedomia rodákov. V budúcnosti tomu má napomôcť aj socha M. Martinčeka, o ktorej poslanci obecného zastupiteľstva rozhodli, že sa bude nachádzať v parku v strede Liptovského Petra. Svoj hold v úvode podujatia zložil M. Martinčekovi aj starosta Liptovskej Tepličky Slavomír Kopáč. Ten pripomenul, že M. Martinček bol prvý, kto zviditeľnil ich obec. „M. Martinček sa v Tepličke počas fotografovania zoznámil s množstvom ľudí, ktorým svojimi „mestskými" vedomosťami neraz pomohol. V našej dedine po sebe zanechal meno dobrého človeka. Potomkovia ľudí, ktorých fotografoval, dodnes opatrujú jeho knihy i fotografie. V Lipt. Tepličke niet človeka, ktorý by jeho meno nepoznal. Ešte aj dnes u nás stretávame ľudí s fotoaparátom v ruke, ktorí lovia „martinčekovské" krajinky," povedal a doplnil, že počas tohtoročných folklórnych slávností si M. Martinčeka pripomenú výstavou jeho fotografií a tiež udelením čestného občianstva in memoriam. Na Martina Martinčeka ako Mikulášťana si spomenul aj primátor Alexander Slafkovský, ktorý ho stretol po jednej z jeho vernisáži a ten sa v „dobrom rozmare" rozhovoril, čo u nášho majstra fotografie, vôbec nebola samozrejmosť. Okrem nich s príhovormi vystúpili aj primátor L. Hrádku B. Tréger a predseda ŽSK Juraj Blanár.

Oficiálny program spolu s obecným úradom pripravili členovia hrádockého Art štúdia a tiež dobrovoľníci. Hudobnými vstupmi prispeli Jana Plachtinská so synom Samuelom, poetickým slovom Eva Záhradníková, odbornou prednáškou Zuzana Gažíková, Iveta Blažeková z MJK v Lipt. Mikuláši, zorganizovaným výstavy obrazov Ľubica Uličná, poskytnutím artefaktov Martin Droppa, technickou pomocou Ľubomír Kompiš a vytvorením filmového dokumentu Ľubor Patsch. Po oficiálnom programe, sa účastníci odobrali do rodného domu M. Martinčeka. Ten im na túto príležitosť sprístupnila časť martinčekovskej rodiny - bratranec Gustáv Martinček a jeho dcéra Oľga Martinčeková - Hubová. Tu sa spolu s novinárom Petrom Laučíkom a ostatnými pamätníkmi snažili zreálniť niektoré životopisné fakty a oživiť spomienky. Od Gustáva Martinčeka sa napríklad dozvedeli skutočnú pravdu o smrti jeho ženy Eriky Szákovej, jeho dvoch synov a otca, keď sa po prechode frontu vracali do Sabinova a tiež mnoho faktov o ostatných členoch tohto významného rodu, ktorí v Lipt. Petre založili panslavistickú, národoveckú, ale predovšetkým staviteľskú tradíciu. Medzi pamätníkmi bol aj emeritný evanjelický kňaz Pavel Plachtinský. Ten predstavil M. Martinčeka ako hlboko veriaceho človeka, ktorý mu spolu s organológom Karolom Wurmom často po kázni predkladali znepokojivé otázky a spolu sa nad nimi zamýšľali. Spomienkou na Ester Martin-Šimerovú a M. Martinčeka prispela aj ich opatrovateľka Katarína Fedoršová. Pri M. Martinčekovi vyzdvihla najmä jeho nezabudnuteľný, aristokraticky úctivý vzťah k ženám.

Záver stretnutia v kultúrnom dome patril krátkemu spomienkovému filmu Radosť zo života.

Ťažíme, ale aj zalesňujeme

Urbárske pozemkové spoločenstvo v Liptovskom Petre vďaka včasným zásahom proti kôrovcovi a likvidovaním veterných kalamít hospodári podľa lesného hospodárskeho plánu, čím sa nemôžu pochváliť všetky urbáre v okolí. Zvýšené nároky sú na zalesňovanie a tiež pestovanie lesa. Zatiaľ to úspešne zvládame a aj spoluvlastníkom niečo zo spoločného zisku rozdelíme podľa toho, ako rozhodne valné zhromaždenie. Výbor v podstate v staronovom zložení zabezpečuje plnenie plánu činnosti a v súčasnosti i mnohé nové úlohy, ktoré pred nás postavil zákon o pozemkových spoločenstvách platný od 1. mája. Veľmi si prajeme si, aby naše lesy - Hájik v L. Petre, Hrbačka v Račkovej doline i v ďalších lokalitách - boli prospešné rovnako pre verejnosť ako aj vlastníkov.

Výbor UPS

Naši hasiči v súťažiach

Liptovskopetranský dobrovoľný hasičský zbor sa 15. apríla zúčastnil vo Važci halovej súťaže mladých požiarnikov. V konkurencii štrnástich družstiev A družstvo chlapcov obsadilo tretie miesto a B družstvo chlapcov prvé miesto. V Hybiach sa 19. mája zúčastnili dospelí hasiči previerky pripravenosti okrskových hasičských družstiev, kde dospelí získali tretie miesto a deti prvé miesto. V sobotu 8. júna sa Pod skalkou v Lipt. Hrádku konala okresná súťaž Plameň 2013. Už tradične sa jej zúčastnili aj naši mladí hasiči do 15 rokov Súťaž sa skladala zo štafety, požiarneho útoku a komplexnej disciplíny CTIF, ktorá ich preverila do najmenších podrobností. V konkurencii desiatich družstiev skončili na siedmom mieste. Družstvo, ktoré vyrastalo pod vedením. M. Majera ml., K. Sochorovej a M. Chrupku sa vekovo presúva do kategórie dorastu a s výchovou mladých požiarnikov bude treba začať od začiatku.

Na záver pripomenie, že naši dobrovoľní hasiči sa v minulom roku aktívne podieľali na hasení lesného požiaru v Bockej doline a že v liptovskopetranskom zbore je dnes 28 mužov a dorastencov. Z nich je 21 členov aktívnych a 7 prispievajúcich. Medzi najstarších členov patria Pavol Murtin, Ľubomír Gajdoš a Vladimír Čatloš, ktorí spolu s ďalšími dohliadajú nad viac ako storočnou hasičskou tradíciou obce.

Spoločenská rubrika

K 1. januáru 2013 mal Liptovský Peter 1 377 obyvateľov. Od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013 sa do obce: prisťahovalo 12 obyvateľov, z toho 7 mužov a 5 žien, odsťahovalo 14 obyvateľov, z toho 8 mužov a 6 žien, narodilo sa 7 deti z toho 2 chlapci a 5 dievčat, zomrelo 5 ľudí, z toho 3 muži a 2 ženy. K 30. júnu 2013 bol počet obyvateľov 1 377.

Ako sme prežili polrok

Január

Výlet do Žiarskej doliny zorganizoval náš rodič, pán Švanda, ktorý pracuje v horskej záchrannej službe. Na miesto sme sa doviezli terénnymi autami s húkačkami. Ujo Jirko nás už čakal, pozval nás do Medvedej štôlne, kde nás okrem neho privítali permoníkovia, ktorým sme sa museli pri prehliadke bane pekne pozdraviť- Zdar Boh. Prechádzali sme rôznymi pascami, ktoré sme všetci zvládli. Vlastnoručne sme si odkopali ako voľakedy baníci kamene. Veľmi sa nám to páčilo a nikdy na to nezabudneme.

Ďalším podujatím bola Snehuliaková párty, počas ktorej sme stavali snehuliakov, ktorí sa nám zdali smutní. Spolu s rodičmi sme ich rozveselili tým, že sme ich vyobliekali za námorníkov, kuchárov, čarodejníkov... Verím, že okoloidúcim sa pri pohľade na ne tiež rozžiarila tvár úsmevom.

Február

Ako naozajstný karnevalový bál bol aj tohtoročný karneval našich škôlkárov. Deti sa predstavili pochodom masiek. Nechýbala zabáva s tancom, súťažami a nakoniec tombolou. Na stoloch nesmeli chýbať fašiangové šišky. Týmto sme sa rozlúčili s tohtoročnou zimou a pomaly sa pripravili na príchod jari.

Marec

Tohtoročné veľkonočné sviatky boli chladné a studené. My sme si ich okrem zdobenia vajíčok ešte spríjemnili ich hľadaním. Veľké deti spolu s malým museli nájsť na svojej mape, kde majú ukryté to svoje veľkonočné vajíčko. Každé si ho samozrejme našlo.

Máj

Pri príležitosti Dňa matiek sa konal v Kultúrnom dome v Lipt. Petre slávnostný program pod vedením zastupujúcej riaditeľky Tatiany Synovcovej. Myšlienkou programu bolo spoznávanie života v rôznych krajinách. Tou najkrajšou bolo samozrejme naše Slovensko s ľudovými tradíciami a zvykmi. Časť programu sme predviedli na spoločnom vystúpení MŠ v Lipt. Hrádku pod názvom Huncúti.

Jún

Pestrý program Dňa detí sa začal súťažami a diskotékovou zábavou v MŠ 31. mája a pokračoval výletom do Žiarskej doliny. Tento deň sme prežili spolu so záchranármi Horskej služby. Deti sa vyšantili pri zlaňovaní, jazdou na poníkoch a záchranárskych autách. Nechýbali ani súťaže, ktoré im pripravili rodičia a tiež výborný guláš. Rodičom za pomoc pri organizovaní tejto akcie patrí srdečná vďaka.

Starý zaľúbenec v L. Petre

Smrečianski divadelníci z ochotníckeho súboru Rozmajrín si na tento rok naštudovali hru od J. Chalupku Starý zaľúbenec v réžii a úprave ostrieľanej herečky a v súčasnosti aj režisérky Vlasty Mašurovej. S ňou vyrazili na turné po okolitých obciach. Ich prvá zastávka bola 5. januára v Liptovskom Petre. Ako sami napísali o tomto vystúpení na svojej internetovej stránke: „Malá sála kultúrneho domu bola do polovice zaplnená. Diváci, ktorí sa ohanbievali viac ako herci, sa občas smiali, občas tlieskali. No najväčší smiech a aplauz si vyslúžila pani režisérka pri predstavovaní hercov, keď jednému z nich nemohla prísť na meno."

Športový deň

Tak ako každý rok aj v tento obec v spolupráci s komisiou kultúry, športu a vzdelávania pripravila športový deň k medzinárodnému dňu detí, ktorý sa netradične konal, kvôli dlhodobo pretrvávajúcemu nepriaznivému počasiu, až 15. júna. Na ihrisku pri Belej sa zišlo veľké množstvo detí v sprievode svojich rodičov, ktoré sa na tento deň veľmi tešili. Boli tu pre ne pripravené rôzne športové disciplíny, nafukovací hrad, trampolína, ukážka policajnej výstroje, hasičskej techniky. V programe vystúpila i Monika Olšovská so svojim psíkom. Pre deti boli pripravené sladké odmeny, občerstvenie, cukrová vata. Záver patril, tradične, šanteniu v pene. Bolo to veľmi vydarené podujatie s hojnou účasťou a s konečne prajným počasím. Milé deti – tešíme sa na vás zase na budúci rok.

(ap)

Začala rekonštrukcia chodníka

V týchto dňoch sa robí rekonštrukcia chodníka od križovatky do Jamníka cez sídlisko až na koniec ulice. Po odstránení asfaltu, by ho mala nahradiť zámková dlažba, pričom by sa mala rozšíriť aj plocha parkovacích miest. Stane sa tak na úkor malých trávnikov medzi chodníkom a cestou, veríme však, že to aspoň čiastočne vyrieši problém parkovacích miest. Stavba je financovaná z projektu MAS Horný Liptov vo výške 50-tisíc eur. Realizuje ju hrádocká firma SIPS. V jeseni obecný úrad plánuje rekonštrukciu verejného osvetlenia v celom Lipt. Petre. Aj táto akcia bude financovaná z projektu, na ktorý sme dostali 237-tisíc eur. Ako sme sa na obecnom úrade dozvedeli, pamätali tiež na deti. Miestnu akčnú skupinu v týchto dňoch požiadali o financie na projekt ihriska pre deti do 12 rokov, ktoré by sa malo nachádzať za novou bytovkou č. 464.

Z Anglicka si priniesla bronz

Naša slovenská priekopníčka v dogdancingu Monika Olšovská so svojou štvornohou spoločníčkou Arsi na medzinárodnej súťaži v anglickom Birminghame, obsadila tretie miesto. Umiestnenie je o to cennejšie, že s tanečnou kreáciou na tému Hirošima, v domácej talentovej súťaži neuspela. Jeden z porotcov ho totiž odmietol s námietkou, že tento príbeh je príliš patetický a do show sa nehodí. Tvrdohlavá Monika sa však nedala. Nie bez obáv ho predviedla v Anglicku. A čuduj sa svete, porotcovia i obecenstvo pochopili tento humanistický odkaz určený celému ľudstvu. Takže Monika si domov priniesla nielen ocenenie, ale i morálnu satisfakciu. Bol to vlastne Monikin príspevok, namierený práve proti prázdnote a bezduchosti, ktorou sa nás snažia dennodenne upútať a nakŕmiť rozličné show. V septembri sa Monika Olšovská plánuje zúčastniť ME v Holandsku.

S rodinnou tradíciou to nie len tak

Martinčekovci sú staviteľsko-vzdelanecká rodina. Hoci sa táto širokorozvetvená rodina pod vplyvom rozličných okolností rozpŕchla z Lipt. Petra po celom Slovensku, všade kde prišla, zanechala po sebe stopy tvorivého a činorodého života. Z rodinnej kroniky, ktorú nám láskavo poskytla Oľga Hubová, rodená Martinčeková vidieť, ako si štafetu tradície, ktorá je zložená predovšetkým z vysokej odbornosti a tiež spoločensky angažovaných postojov, jej členovia už viac ako poldruha storočia odovzdávajú z generácie na generáciu.

Podľa tejto kroniky, zakladateľom jej novšej tradície je **Martin Martinček** (1861 -1922), majetný gazda, ktorý si v Lipt. Sv. Petre v druhej polovici 19. storočia postavil prvý poschodový dom. Vpredu na prízemí bol hostinec, za ním divadelná sála, v ktorej sa hrávali ochotnícke predstavenia, organizovali mládežnícke a spolkové podujatia, pred voľbami či národnými výletmi na Kriváň sa zasa schádzali národovci. Za svoje národovectvo i si M. Martinček rýchlo vyslúžil povesť pansláva. Vieme o ňom, že v roku 1888 sa stal pokladníkom spolku evanjelických murárov v Pešti so sídlom v Lipt. Petre a od 1892 sa staral o finančnú zbierku na základinu pre knižnicu evanjelickej školy svätopeterskej. Mal trinásť detí, z toho päť synov. Najstarší z nich **Martin Martinček** (8. 11. 1881 Lipt. Peter - 4. 3. 1942 Sabinov) bol neskorší ev. a. v. farár v Sabinove. Študoval na gymnáziách v B.

Bystrici a Kežmarku, teológiu zasa v Prešova a Bratislave, kde bol 1905 vysvätený za kňaza. Ako kaplán pôsobil v Sabinove a potom 1905 - 1907 v Békeš-Čabe. Po návrate bol až do smrti farárom v Sabinove. Prvú svetovú vojnu si „odkrútil" na albánskom fronte, odkiaľ si priniesol maláriu a jej dôsledky. Bol vynikajúcim kazateľom. V oslobodenom Sabinove sa aktívne zúčastňoval spoločenského života. Založil miestnu

(Pokračovanie na 4. str.)

S rodinnou tradíciou to nie len tak

(Dokončenie)

telovýchovnú jednotu Sokol, pôsobil ako profesor na evanjelickom kolégiu v Prešove a na poľnohospodárskej škole v Orkucanoch. Sabinovčania si ho napokon zvolili za starostu.

Druhým synom gazdu Martina bol staviteľ **Peter Martinček** (11. 11. 1885 Lipt. Peter - 6. 2. 1945 Sabinov). Tento mal v prvom manželstve so Zuzanou, rod. Porubjakovou dvoch synov: Akademického architekta Dušana a výtvarného fotografa Martina. Staviteľskému remeslu sa vyučil od piky. Po nadobudnutí vzdelania bol murárskym majstrom v Budapešti. Staval vo V. Tatrách, v Poprade, Sp. St. Vsi, Sp. N. Vsi, Sabinove, Prešove a inde. Pred prvou svetovou vojnou sa usadil v Sp. St. Vsi, kde si postavil projekčnú kanceláriu a tehelňu. Aj jeho v roku 1914 povolali do armády, s ktorou bojoval na východnom fronte, kde bol štyrikrát ranený. Na rodinnú tradíciu nezabudol ani v Zamagurí, kde napomáhal utužovaniu slovenského povedomia, angažoval sa pri plebiscite v roku 1920 a pracoval v delimitačnej komisii pri vymedzovaní československo-poľskej hranice. V medzivojnových rokoch bol starostom Sabinova. Počas druhej svetovej vojny sa zapojil do ilegálneho hnutia za čo ho gestapo aj s rodinnými príslušníkmi uväznilo. Prechod frontu prežil v Lipt. Petre. Pri návrate do Sabinova zahynul spolu s nevestou a dvoma vnúčatami v rozvodnenej rieke. Po jeho smrti bola hlavná ulica v Sabinove pomenovaná jeho menom. Roku 1946 bol vyznamenaný Československým vojnovým krížom in memoriam.

Jeho syn Akademický architekt **Dušan Martinček** (14. 10. 1910 Lipt. Jamník - 1994 Bratislava) bol najprv stavebný učeň, potom absolvent Odbornej školy staviteľskej v Bratislave, taký bol začiatok staviteľskej kariéry D. Martinčeka. Začas pracoval v projektovej kancelárii M. M. Harminca, ale po roku sa rozhodol pokračovať v štúdiu na Vysokej škole architektúry pri Akadémii výtvarných umení v Prahe 1930 - 1934. Po je skončení pracoval až do 1945 ako pedagóg a riaditeľ na Vyššej škole staviteľskej v Prešove, kde zriadil skúšobný ústav stavebných hmôt. Po oslobodení sa stal pracovníkom Povereníctva pre dopravu a verejné práce v Košiciach a nachádzame ho aj vo vedúcich funkciách rôznych stavebných závodov. Podieľal sa na rekonštrukcii protitureckej pevnosti Bzovík a tiež na rekonštrukcii Bratislavského hradu. Okrem toho, že prednášal na stredných školách a SVŠT, je aj autom desiatok odborných článkov, Memoárov (Projekt 1991, č. 5 - 6) a knihy Kronika obnovy Bratislavského hradu (1988). Za svoju činnosť bol roku 1968 ocenený Za zásluhy o výstavbu, v roku 1970 titulom Laureát mesta Bratislavy a v roku1980 Zaslúžilý pracovníka stavebníctva.

Druhým synom staviteľa Petra Martinčeka bol výtvarný fotograf **Martin Martinček, JUDr.** (30. 1. 1913 Liptovský Peter - 1. 5. 2004 Lipt. Mikuláš). Narodil sa v Lipt. Petre, ale detstvo prežil v Sp. St. Vsi a Sabinove. Odbornosťou sa vymkol spod rodinnej tradície. Vyštudoval právo. Začínal ako advokát, sudca, štátny zástupca. Po oslobodení v Košiciach a Bratislave organizoval Povereníctvo spravodlivosti, stal sa šéfom prezídia SNR a tajomníkom dr. J. Lettricha. Po Februári bol nakrátko uväznený a v roku 1951v rámci akcie B, poslaný do výroby. Pracoval v ondrašoveckej tehelni a na mikulášskej hydinárskej farme. Roku 1953 sa stal pracovníkom Domu osvety v Lipt. Mikuláši a v roku 1956 zakladateľom a riaditeľom Literárnohistorického múzea J. Kráľa. Od roku1961 žil ako slobodný umelec v Lipt. Mikuláši. S prvou manželkou Erikou, rod. Sákovou, mal dve deti, no všetkých troch stratil po oslobodení pri autonehode v Sabinove; tejto udalosti venoval spomienkovú knižočku Svojej žene a deťom (1945). Roku 1947 sa znova oženil s akademickou maliarkou Esterou Šimerovou. Od mladosti bol nadšeným fotoamatérom a tak po nedobrovoľnom návrate do Liptova znova a mnoho fotografoval rodný Liptov. Od 1957 sa začal na domácich i zahraničných súťažiach a výstavách úspešne presadzovať ako výtvarný fotograf. V roku 1970 dostal titul Zaslúžilý umelec a titul EFIAP. Spolu s básnikmi L. Novomeským a A. Plávkom vydal knihy Nezbadaný svet (1964) a Svetlá na vlnách (1969); s básnikom M. Rúfusom: Ľudia v horách (1969), Kolíska (1972, 1983), Hora (1978), Chvála vody (1981) a Báseň o Kriváni (1988); s A. Matuškom knihu Vrchári (1975) a samostatnú knihu Vám patrí úcta (1967). Bol priekopníkom slovenskej výtvarnej fotografie a umeleckého dokumentu. Vznikli o ňom dva monografické filmy: slovenský Človek s fotoaparátom (1968) a český Liptovská zastavení (1971).

Syn Gustáva Martinčeka, mladšieho brata Martina a Petra, roľníka a neskôr bankového úradníka v Lipt. Hrádku, a dožívajúceho v Lipt. Petre, je vedecký pracovník **Gustáv Martinček, Ing., DrSc.** (11. 12. 1925 Lipt. Peter). Ľudovú školu vychodil v rodisku, gymnázium absolvoval v Lipt. Mikuláši, Fakultu stavebného inžinierstva SVŠT v Bratislave. V roku 1974 obhájil doktorskú dizertáciu a získal vedeckú hodnosť DrSc. Bol vedeckým pracovníkom na Ústave stavebníctva a architektúry Slovenskej akadémie vied, od 1960 samostatný vedecký pracovník, 1967 vedúci vedecký pracovník, 1964 - 1987 vedúci oddelenia teoretickej a experimentálnej dynamiky. Od 1963 externe prednášal na Stavebnej fakulte SVŠT. Ťažisko jeho vedecko-výskumnej činnosti bolo rozpracovanie teoretických a metodických otázok dynamického nedeštruktívneho skúšania materiálov a konštrukcií a v dynamike plošných konštrukcií, v problémoch šírenia vĺn napätia, vibroizolačných bariér a dynamickej interakcie konštrukcií s podložím. V domácich i zahraničných časopisoch a zborníkoch publikoval vyše sto vedecko-odborných príspevkov. Je autorom piatich knižných diel: Prizmatické lomenice a válcové škrupiny (1958), Nedeštruktívne dynamické metódy skúšania stavebných materiálov a konštrukcií (1962), Teória a metodika nedeštruktívneho dynamického skúšania plošných prvkov (1975), Dynamická diagnostika vozoviek (1983), Dynamics of Pavement Structures (1994). Okrem toho je držiteľom šiestich patentov. Za zásluhy o rozvoj technických vied bol vyznamenaný medailami A. Stodolu (1985, SAV) a S. Bechyňého (1985, ČSAV).

Jeho nasledovateľkou a dedičkou rodinnej tradície je dcéra **Doc. Olga Martinčeková - Hubová,** ktorá dnes vyučuje mladých stavbárov na Vysokej škole technickej v Bratislave.

SPRAVODAJCA OBCE LIPTOVSKÝ PETER - občasník. Vydavateľ: Obecný úrad Liptovský Peter. Šéfredaktor: PhDr. Peter Laučík. Redakčná rada: Anna Papajová, Júlia Illešová, Dagmar Schlégerová. Sídlo vydavateľa a adresa redakcie: Obecný úrad, Lipt. Peter 100, IČO: 00620581, tel. č. 044/522 24 84, fax: 522 24 84, mail: liptovsky.peter@mag-net.sk. Distribuované zdarma. Registračné číslo: EV 3661/09.